

OCHRANA BIODIVERZITY

Národní program ČSOP

Závěrečná zpráva o projektu

Název projektu: **Záchranné mapování ovocných stromů Karlovarska**

číslo projektu: **110931**

Údaje o organizaci

organizace: **EC Meluzína RCAB** číslo registrace MV ČR: **VSC/1-16504/92R**

adresa sídla: **Brigádnická 710/2 Ostrov 363 01**

statutární zástupce: **Ing. Martin Lípa**

adresa korespondenční: **Brigádnická 710/2 Ostrov 363 01**

telefon ,e-mail (operativní spojení): **777086620, ec.meluzina@volny.cz**

Údaje o projektu

obsah projektu: **Mapování výskytu určitého druhu, skupiny druhů či biotopu**

Cíle projektu:

1. Rekonstruovat pravděpodobné složení odrůd v oblasti před 2.sv. válkou.
2. Pokusit se najít odrůdy regionálního původu.
3. Zachovat dříve vymapované stromy.

Stručný popis realizace projektu:

**Projekt byl podpořen Českým svazem ochránců přírody v rámci národního programu "Ochrana biodiversity".*

**Projekt byl spolufinancován z prostředků příspěvku Karlovarského kraje. Děkujeme.*

V letošním roce jsme velmi dobře spolupracovali s několika členy našeho pozemkového spolku Meluzína. Dále používám zkratku PSM. Bohužel po loňské velmi vysoké úrodě jabloní zůstalo mnoho stromů zcela bez jediného plodu. Počet pomologických vzorků odrůd jabloní byl tedy oproti jiným letům výrazně nižší. Navíc ovoce bylo většinou nekvalitní. Plody byly malé, často silně napadené strupovitostí a deformované. Dokonce i u odrůd, které obvykle strupovitostí nadměrně netrpí jako například Strýmka rýnská.

Z druhé strany letošní rok byl vyloženě nadmíru příznivý pro plodnost hrušní. I odrůdy které nemívají vysoké úrody, byly obaleny množstvím plodů. Kupodivu množství často nemělo vliv na kvalitu ovoce. Plody byly často velké hezky vybarvené a kupodivu i strupovitost hrušní nebyla příliš vysoká.

Nižší úroda jabloní - nejhojnějších ovocných stromů v naší oblasti - nám dovolila zvětšit okruh mapování oproti původně zamýšlené oblasti. Nejzápadněji jsme provedli sběr vzorků u obce Kostelní bříza mezi Sokolovem a Chebem a nejvýchodněji jsme sbírali vzorky na Děčínsku a Litoměřicku.

Vzorky hrušní tvořily vysoký podíl v celkovém mapování nejenom u Ekologického centra Meluzína RCAB (dále jen ECM) ale i u dalších organizací se kterými spolupracujeme. Jedná se především o správu CHKO České středohoří, kde se mapování ovocných odrůd věnují velmi systematicky již deset let.

Přes velmi hezké a dobře vyvinuté vzorky plodů se celou řadu vzorků nepodařilo přesně určit. U některých vzorků se zcela jistě jedná o množené odrůdy (na stanovišti se vyskytuje více stromů s identickými plody, na stromech je patrné roubování, podobné stromy i plody nacházíme i v dalších částech mapované oblasti atd.).

Tým zkušených pomologů však vyhodnotil některé z nich jako chuťově velmi zajímavé a ECM se pokusí provést jejich záchranné přenosy do genofondových ploch a později zajistit jejich opětné množení.

Bohužel u dvou zajímavých letních odrůd hrušní pracovníě nazývaných Velký a Malý fík došlo na začátku září k jejich vykácení novým majitelem pozemku a záchranný přenos těchto starých odrůd již nebude možný.

V rámci mapování byly stromy označeny, odebrány pomologické vzorky a tyto byly určeny zkušenými pomology. Stromy i pomologické vzorky byly dokumentovány i fotograficky.

Při mapování jsme dále navazovali kontakt s místními lidmi. Díky informacím obyvatel je možné vyhledávat staré stromy, dnes často ukryté v náletových dřevinách nebo na odlehlých místech. Podařilo se nám získat nejenom nové zdroje historických i současných informací ale i nové členy našeho pozemkového spolku.

Pomologické vzorky byly určovány týmem pomologů v rámci podzimního pracovního setkání na SZeŠ Libverda v Děčíně. V ojedinělých případech sporných nálezů byly pomologové přizváni k testaci přímo na stanovišti.

Odborné zázemí projektu tvořili:

Ing. Zdena Koberová - pracovnice CHKO Železné hory

Ing. Eduard Vilks - dlouholetý učitel ovocnictví na střední zahradnické škole v Děčíně

Ing. Miroslav Lásk - profesionální pomolog Sempra Litoměřice

Jiří Bouma - profesionální pomolog Sempra Litoměřice

Josef Svoboda - profesionální pomolog ovocných školek Jirkov

Doc. Ing. Václav Jabůrek CSc - dlouholetý pedagog - pomolog VŠZ Praha (dnes ČZU Praha)

Určené vzorky odrůd byly vystaveny na zemědělsko zahradnické výstavě Libverda 2009 ve dnech 17.-20.9. Ve výstavních prostorách byla zároveň instalována putovní česko-saská výstava o ochraně ovocných vysokokmenů v Severozápadních Čechách. Zemědělsko zahradnická výstava Libverda má již 15 letou tradici a každoročně ji zhlédne kolem 5000 návštěvníků.

Menší část vzorků byla též vystavena na správě CHKO České středohoří v Litoměřicích ve vstupní hale do areálu správy.

Mapované stromy zaměřujeme pomocí GPS přístroje. Jejich polohu spolu se základními údaji přenášíme postupně do software prostředí geografického informačního systému MISYS. Údaje takto zpracované nám následně umožní vyjednávání s vlastníky pozemků a stromů o konzervačních zásazích, odběru roubů eventuálně dalších opatřeních.

V průběhu mapování jsme propagovali archivní odrůdy ovoce pěstované jako vysokokmeny a upozorňovali na jejich význam pro přírodu a krajinný ráz. Výsledkem těchto aktivit je celkem 101 stromů vysazených nákladem dalších 7 vlastníků pozemků.

Závěrečnou zprávu z mapování, rešerší literatury, fotodokumentaci zveřejňujeme na našich webových stránkách: www.meluzina.info/

Mimo vlastního záchranného mapování ovocných stromů jsme provedli průběžnou revizi značení a stavu již dříve mapovaných stromů s cílem prodloužit životnost značení. Je to zvláště důležité u stromů používaných k oděru roubového materiálu v zimním období.

Na některých stromech byly provedeny akutní konzervační zásahy nejnutnějšího charakteru. Například regulace náletových dřevin prorůstajících do korun, mírné zmlazení pro pozdější odběr roubů nebo asanace ulomených větví. Jednalo se vždy o drobnější práce, které měli spíše charakter údržby.

V mimo vegetačním období pak navazuje odběr roubového materiálu pro členy PSM eventuálně další zájemce. V zimě 2009-2010 předpokládáme větší objem záchranných přenosů ze stromů ohrožených dožitím a kácením.

V rámci projektu jsme též poskytli řadu poradenských konzultací v oboru záchrany archivních odrůd. Největší zájem byl o problematiku výsadby mladých stromků a zprostředkování kontaktů na množitele archivních odrůd.

Menší část poradenské činnosti směřovala ke konzervaci původních stromů na stanovišti. Prakticky žádné dotazy se nevztahovali ke zpracování ovoce a ke vlastnostem odrůd.

Poradenskou činnost směřovanou pro záchranu starých krajových odrůd poskytujeme po celý rok dle potřeby. Věnujeme se též terénnímu poradenství, kdy vyjíždíme za klienty na jejich farmy, chaty a chalupy. Na místě doporučujeme nejvhodnější technologie pro provádění konzervačních zásahů u jednotlivých stromů a péči o celé pozemky. Zpracováváme projekty výsadeb včetně rozpočtů a pomáháme zajistit zdroje financování pro potřebná opatření.

Splněné cíle projektu:

- 1. Rekonstruovat pravděpodobné složení odrůd v oblasti před 2.sv. válkou.**
- 2. Pokusit se najít odrůdy regionálního původu.**
- 3. Prodloužit dobu životnosti u dříve vymapovaných stromů.**

Splnění podmínek publicity

Na webových stránkách organizace - realizátora projektu: <http://www.meluzina.info/> byl umístěn odkaz na <http://www.csop.cz/> do sekce Poradenství. Dále je odkaz na <http://www.csop.cz/> umístěn v sekci EC Meluzína RCAB v podsekci Spolupracující organizace a příznivci. V této podsekci je též umístěno poděkování za podporu našich projektů.

Tato zpráva po schválení odborným garantem bude umístěna na: <http://www.meluzina.info/> v sekci Ovostránka.

Projekt č.: **110931** - Záchrané mapování ovocných stromů Karlovarska
IMGP2672 Bor H 1 Madame Verte - plod.jpg autor: Martin Lípa, září 2009

Projekt č.: **110931** - Záchranné mapování ovocných stromů Karlovarska
IMGP2790 Levin Krvavka - plod.jpg autor: Martin Lípa, září 2009

Databáze mapování starých a krajových odrůd ovocných dřevin projekt Záchranné mapování ovocných stromů Karlovarska č. projektu: 110931

Druh	Místní název	Pomologický název	Určil	Lokalita	Pěstitel	Stáří/2009	Číslo stromu	Organizace	Vyplnil
jabloň		Viktorie ranná	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Kostelní bříza		60/2009	1	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		James Grieve	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Kostelní bříza		60/2009	2	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Gascoigneho šarlatové	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Kostelní bříza		60/2009	3	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Gascoigneho šarlatové	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Kostelní bříza		60/2009	4	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Pontoiské	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Žďár		90/2009	1	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Londýnské	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Vysoká Pec		60/2009	3	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Panenské české	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Bor		90/2009	32	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Boikovo	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Bor		60/2009	21	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Linda	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Všeborovice		50/2009	1	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
hrušeň		Salisburyova	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Stráž		80/2009	2	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
hrušeň		Madame Verté	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Bor		90/2009	1	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
hrušeň		Williamsova	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Mořčov		60/2009	5	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
hrušeň		Pařížanka	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Horní hrad		60/2009	2	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
hrušeň		Hardyho	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Horní hrad		60/2009	3	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
hrušeň		Pařížanka	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Horní hrad		60/2009	4	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
hrušeň		Boscova lahvice	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Horní hrad		60/2009	6	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Boikovo	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Horní hrad		60/2009	1	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Citrónové zimní	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Horní hrad		60/2009	2	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Vejlímek (Štětínské)	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Větrný vrch		80/2009	3	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Vejlímek (Štětínské)	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Větrný vrch		80/2009	4	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Ochranovské	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Větrný vrch		80/2009	5	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Baumanova reneta	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Větrný vrch		80/2009	13	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Baumanova reneta	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Větrný vrch		80/2009	15	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Baumanova reneta	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Větrný vrch		80/2009	18	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa
jabloň		Vejlímek (Štětínské)	Bouma, Jabůrek, Vilkus	Větrný vrch		80/2009	19	EC Meluzína RCAB	Ing. Martin Lípa

Mapa s orientačním rozložením poloh mapovaných stromů

